

EEN 4500 JAAR OUDE MOLLUSKENFAUNA BIJ HEKELINGEN (Gem. SPIJKENISSE)

door

W.J. Kuijper

Tijdens een archeologisch onderzoek in de polder Vriesland bij Heke-lingen (gemeente Spijkenisse) in 1980, werden er o.a. grondmonsters voor palaeobotanisch en -zoölogisch onderzoek genomen. Een aantal van deze monsters bevatte land- en zoetwatermollusken. Nu een deel gedetermineerd is, blijkt dat deze fauna enkele interessante soorten bevat. De definitieve resultaten zullen nog wel even op zich laten wachten, reden om alvast een voorlopig overzicht van de gevonden soorten te geven.

De opgraving, waarbij de vondsten werden gedaan, werd vanuit het Rijksmuseum van Oudheden (Leiden) georganiseerd. Naast het verzamelen van aardewerk, (vuur-)steen, bewerkt bot en hout werd er veel aandacht besteed aan de geologie, de flora en de fauna. Het grootste deel van de aangetroffen bewoningsresten dateert uit de Late Steentijd (Vlaardingen Cultuur, 2500-2000 voor Chr.). De woonplaatsen lagen op een smalle oeverwal langs een enige tientallen meters brede geul in het Maasmondgebied. Het geheel is later bedekt geraakt met veen- en kleilagen.

De grondmonsters uit de rand van de geul, vlak voor de oeverwal, waren het rijkst aan schelpen. De ouderdom kan door korrelatie met de bewoningslagen op begin Subboreaal worden gesteld. De dieren hebben hier dus zo'n 4500 jaar geleden geleefd.

Aan landslakken vond ik tot nu toe: Carychium minimum, C. tridentatum, Cochlicopa lubrica, Vertigo antivertigo, V. moulinsiana, V. pyg-

maea, V. substriata, Vallonia costata, V. pulchella, Cochlodina laminata, Balea perversa, Clausilia bidentata, Macrogastra ventricosa, Oxyloma elegans cf sarsi, Succinea oblonga, Punctum pygmaeum, Discus rotundatus, Vitrinidae, Vitrea crystallina, Aegopinella nitidula, Nesovitrea hammonis, Oxychilus cellarius, Zonitoides nitidus, naaktslakken, Trichia hispida, Helicigona arbustorum, Helicigona lapicida en Cepaea nemoralis.

De zoetwaterslakken zijn vertegenwoordigd door: Theodoxus fluviatilis, Viviparus contectus, Valvata piscinalis, V. cristata, Mercuria confusa, Marstoniopsis scholtzi, Bithynia leachi, B. tentaculata, Acroloxus lacustris, Galba truncatula, Radix auricularia, R. peregra, Stagnicola palustris, Ancylus fluviatilis, Anisus leucostomus, A. vortex, Armiger crista, Bathymorphus contortus, Gyraulus albus, Hippeutis complanatus, Planorbarius corneus, Planorbis planorbis en Physa fontinalis, en de zoetwatermossels door: Unio crassus, U. pictorum, U. tumidus, Anodonta spec., Pisidium amnicum, Pisidium div. spec., Sphaerium solidum en S. corneum.

Door de meestal goede conservatie van het materiaal neem ik aan dat deze vrij rijke fauna in de directe omgeving heeft geleefd. Naast vele bekende soorten zijn er ook enige die niet zo bekend zijn uit het Holoceen van Nederland. Bij de zoetwaterslakken zijn dit o.a. Mercuria confusa en Marstoniopsis scholtzi. Bij de landslakken vallen op Vertigo moulinsiana, V. substriata, Helicigona lapicida en de clausilia's Cochlodina laminata, Balea perversa en Macrogastra ventricosa. Dit laatste dier is de enige soort die in Nederland nog nooit levend is aangetroffen.

Met de gevonden fauna is het mogelijk om het toenmalige milieu te reconstrueren. Het gebied bij Hekelingen bevond zich in de zoetwatergetijdenzone van een grote rivier. Diverse zoetwatermilieu's met stromend en bijna stilstaand water waren er aanwezig. Het rivierdal c.q. estuarium was goed begroeid, o.a. met rivierdalbos ("Auenwald"). Het klimaat was iets gunstiger dan tegenwoordig, in de zomer zal de gemiddelde temperatuur iets hoger geweest zijn.

LITERATUUR

LOUWE KOOIJMANS, L.P. & P. VAN DE VELDE, 1980. De opgraving Hekelingen III, gemeente Spijkenisse, voorjaar en zomer 1980. Interim-rapport, 26 blz., Leiden.